

УДК 330.1

Т. Королюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансово-економічне становище підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки повно в процесі управління ним враховуються усі види факторів ризику. Специфіка функціонування вітчизняних підприємств полягає в тому, що їх діяльність постійно перебуває під впливом загальноекономічних і специфічних факторів ризику. При цьому загальноекономічні фактори ризику притаманні підприємницькій діяльності в будь-якому економічному середовищі, в той час як специфічні фактори характерні саме для вітчизняних підприємств. З іншого боку, уся сукупність факторів господарського ризику поділяється на дві групи: 1) «передбачувані» фактори, можливість появи яких відома з економічної теорії чи господарської практики. В той же час, який саме фактор та в який момент проявить себе невідомо; 2) фактори, які є результатом відсутності повної інформації та мінливості зовнішнього середовища підприємства, передбачити які неможливо. Класифікувати фактори ризику як джерела та причини порушення економічної безпеки підприємства можна за різними ознаками. Але при цьому важливо враховувати, щоб класифікація факторів господарського ризику була взаємопов'язана з методами управління ризиком.

В цілому в економічній літературі відомі різноманітні підходи до класифікації факторів господарського ризику в діяльності підприємства (за рівнем прийняття рішень, за можливістю страхування тощо), але загальноприйнятої та чіткої класифікації досі немає. Тому найбільш прийнятною для вітчизняних підприємств можна вважати класифікацію факторів ризику залежно від місця їх виникнення на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів ризику відносяться ті фактори, які не пов'язані безпосередньо з діяльністю самого підприємства, оскільки зумовлені зовнішнім середовищем функціонування підприємства. Зокрема до зовнішніх факторів ризику підприємства відносяться наступні: політичні, соціально-економічні, екологічні та науково-технічні. Політичні фактори ризику пов'язані із можливістю збитків чи зменшенням розмірів прибутку в результаті державної або регіональної політики. Соціально-економічні фактори можуть бути результатом законодавчої діяльності органів влади, змін контрактних умов, появи нових господарюючих суб'єктів. Екологічні фактори ризику обумовлені взаємодією виробництва з навколишнім природним середовищем. Науково-технічні фактори ризику полягають в тому, що інновації можуть впливати на діяльність підприємства як позитивно, так і негативно. До внутрішніх факторів належать фактори ризику, які залежать від діяльності підприємства, а саме: фактори ризику виробничої діяльності (недосконалість технології виробництва, скорочення випуску продукції), відтворювальної діяльності (процеси набору, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів), в сфері управління (при прийнятті рішень стратегічного, тактичного чи оперативного рівня) та в сфері обігу (порушення графіків постачання сировини, неоплата покупцями вартості продукції). Значимість такої класифікації факторів ризику полягає в тому, що вона дозволяє: 1) визначити можливі загрози економічної безпеки підприємства; 2) виявити причини виникнення небажаного розвитку подій на підприємстві; 3) оцінити попередньо масштаб можливих наслідків прояву того чи іншого фактору ризику; 4) аналізувати можливості управління рівнем ризику; 5) формувати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень із врахуванням можливого прояву факторів ризику.